

#66

FAJÓ János

FAJÓ JÁNOS (1937-2018)

Zöld rés | Green Gap, 1989

Olaj, vászon | Oil on canvas, 130 x 130 cm

Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Fajó J.

Jelezve vakrámán | Signed on the stretcher: Fajó J. Zöld rés o.v. 130x130 cm 1989 Émsz. 649.
Fajó '89

Kezdő ár | Starting price: 3 600 000 Ft / 9 000 EUR

Becsérték: 6 000 000 - 8 000 000 Ft

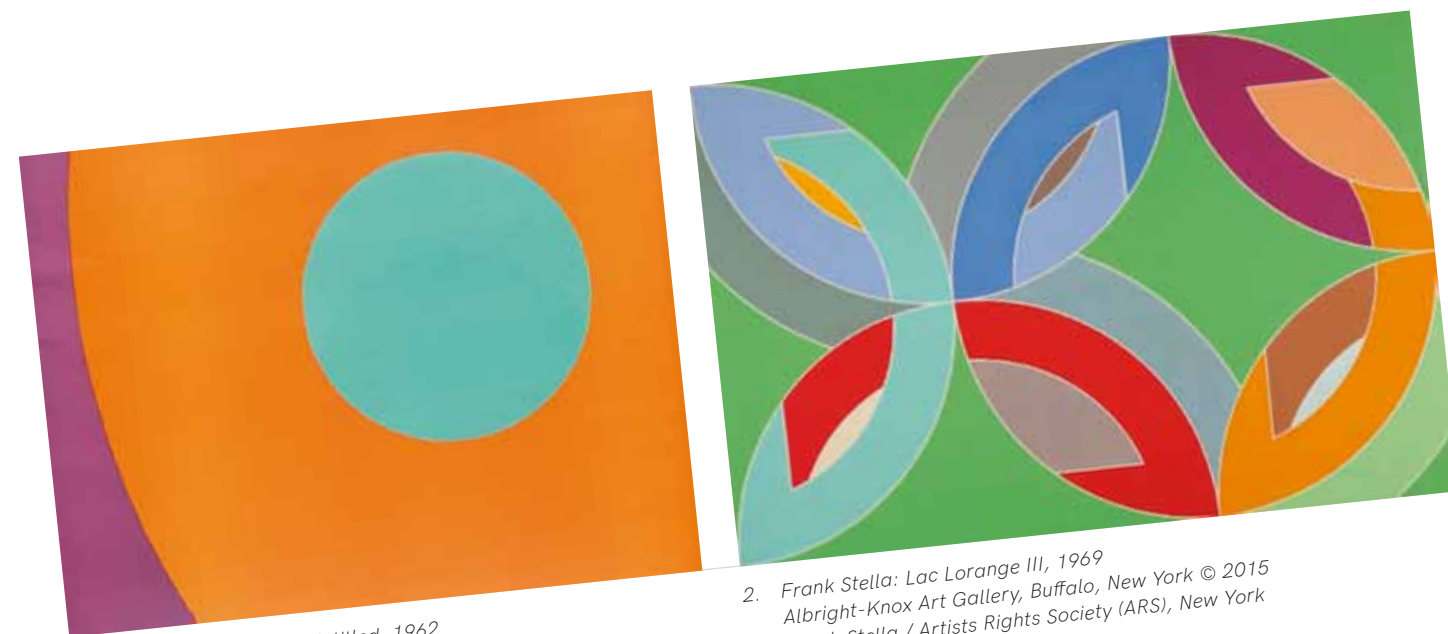
Estimate: 15 000 - 20 000 EUR

110

ÉLETMŰJEGYZÉK-SZÁM | OEUVRE CATALOGUE NR.: 649.

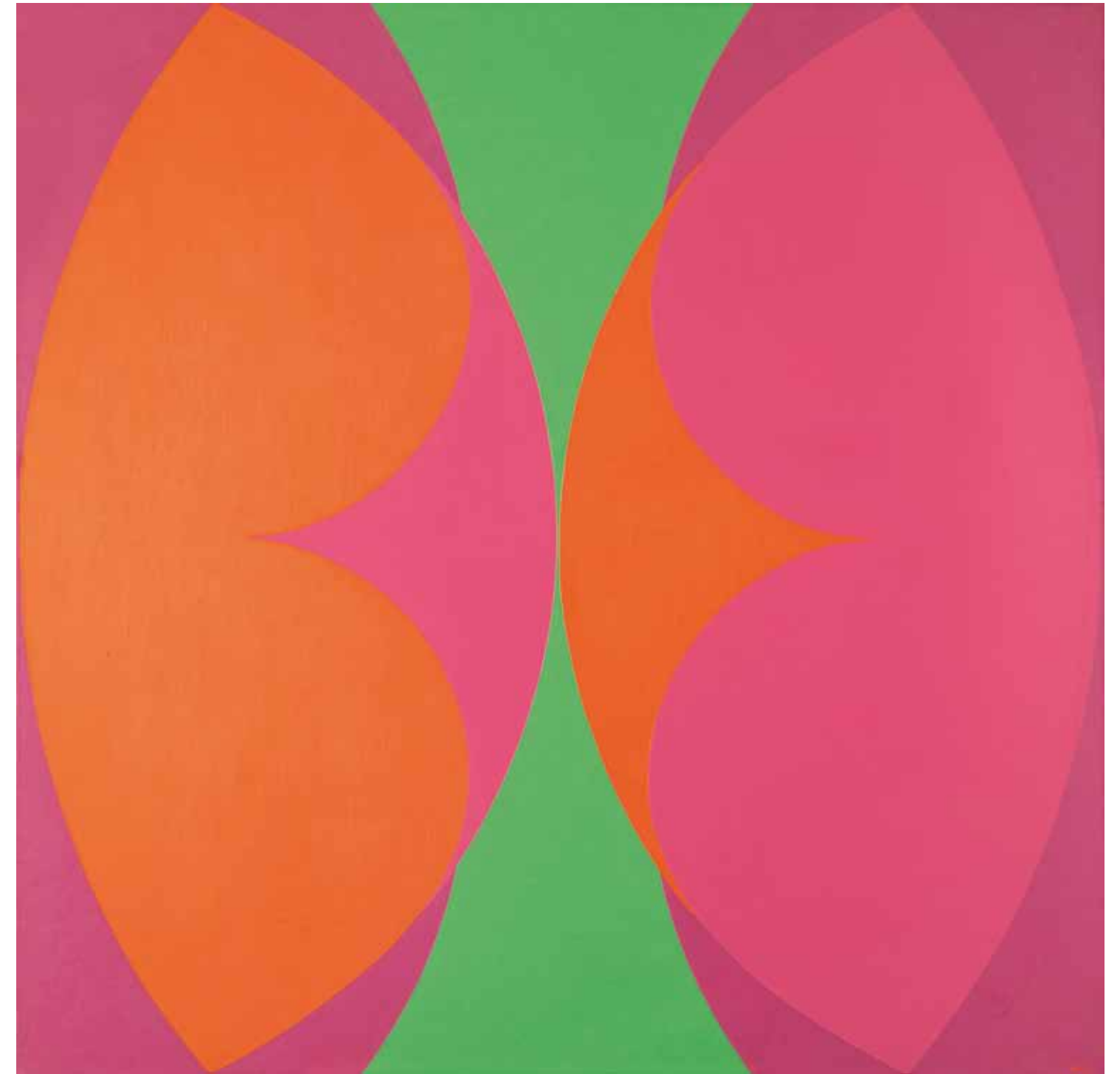
KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

| Fajó János retrospektív kiállítás. Múcsarnok, Budapest, 1990. január 11. - február 11.

1. Alexander Liberman: Untitled, 1962
© Alexander Liberman

2. Frank Stella: Lac Lorange III, 1969
Albright-Knox Art Gallery, Buffalo, New York © 2015
Frank Stella / Artists Rights Society (ARS), New York

„Ami érdekelt, azt teljes erőmből végigvittem. Ez a tulajdonság sodort pályámra és mentett meg attól, hogy ne azt tegyem, amit szeretnék. Minden kitarásom és türelmem elhagy, mielőst nem azzal foglalkozom, ami érdekelt. Ezért vagyok kénytelen alkotomhoz hiven dolgozni. Ma már tudom, ez volt szabadságvágyam első jelentkezési formája” – írja Fajó János harminchárom évesen.¹ Ehhez a felismeréshez Kassák Lajos vezette az ifjú művészt, akivel 1965-ben ismerkedtek össze, alig két évvel az – oly sokszor félreállított – mester halála előtt. Fajó (aki a főiskolát 1956-ban kezdte el) már annak a generációnak a tagja volt, amely nem vette kézpénznek a hatalom által sulykolt elveket, és minden áron kiutat keresett, hogyha még nyilvánosan nem is, de legalább a maga számára megtalálja, felfedezze a művészi kifejezés – szocialista realizmustól – eltérő módjait. A hatvanas években lényegében ennek három módja volt: önképzésszerű ismeretszerzés; az idősebb, de a képzőművészeti nyilvánosságból jellemzően kiszorult művészekkel való kapcsolatfelvétel; valamint az évtized közepétől a külföldi utazások, tanulmányutak. Sokuk számára a szabadság azt jelentette, hogy nem engednek a nyomásnak, és kiharcolják a szabad művészi önkifejezéshez való jogot, majd kitaranak mellette az autonóm művészetért. Miután Fajó a hatvanas évek második felére megtalálta a saját hangját, onnantól tényleg a

végsoőkig kitarott mellette. Ahogy választott mesterének, úgy neki sem volt könnyű út ez. Eleinte mert a kultúrpolitika az absztrakt művészetet úgy állította be, hogy az eredendően szembe megy a realizmus eszméjével. Később pedig Fajót azért kritizálták, hogy nem halad a korszellemmel, az újabb irányzatokról szinte tudomást sem vesz. Fajó művészete a konstruktivizmus hagyományaiból indul ki, ezenfelül műveire hatott az op-art, a minimal art és az újgeometria szemlélete, jegyei is. Képeinek egyik legfontosabb alapelve a redukció, amely az alapvető geometrikus alakzatok (négyzet, kör, háromszög), az alapszínek (piros, kék, sárga) és az ezekből „kivont” redukív elemek (pl. félkör, cikkely) variabilitásán alapul. Bennük különös hangsúlyt kapnak a formatalálkozások, -áthatások és -metszések. Alkotómódszerének fontos részét képezi a sokszorosítás, amellett, hogy Fajó fontosnak tartotta, hogy képeit ecsettel fesse, aprólékosan, annyiszor átmenve egy-egy felületen, míg az homogén és tükörsima nem lesz. A nyolcvanas évektől színhangzásai szelídülnek, és a másodlagos, harmadlagos színek, árnyalatok és tónusok kapnak nagyobb szerepet. Fajó retrospektív kiállítását 1990 telén rendezték meg a Múcsarnokban, amelyen a most látható *Zöld rés* című mű is szerepelt. A sokszor igen csipős nyelvű művészettörténéssz és műkritikus, P. Szűcs Julianna feltehetően

épp erről a képről szól, amikor a kiállítás-recenziójában kifejti ellenszenvét a narancs-sárga és a rózsaszín színpárosítás iránt.² Persze P. Szűcs pontosan tudja, hogy a pop art szerette ütköztetni ezeket, a szerinte zavaróan össze nem illő színeket, amelyek azóta is töretlenül népszerűek. Ebből fakad utálkozásának oka, és úgy véli, hogy Fajó épp ezt az „új undokságot” teszi górcső alá, hogy aztán azt feloldja. „*Múcsarnoki retrospektív kiállításán* – írja P. Szűcs – *van egy tavaly festett kép. Egymást metsző szegmensívek hozták létre a kompozíciót. A kompozícióban a rózsaszín és a narancs – hogy újabb hasonlattal adózzunk az élmény előtt – olyan, mintha a pörköltzafatba puncsfagylaltot dobtak volna. De csoda történt: a gyomor nem fordult föl. Az egymást metsző szegmensek közötti »vak sikot« Fajó zöldre festette, és így kioltotta a botrányt. [...] Fajó pacifkálta a narancs és a rózsaszín konfliktusát».³ A kiállítás katalógusában Fajó az új képei kapcsán jegyzi meg, hogy azok a „*nők formacsodáiból ihletődtek. A körök, az ívek, az ívtalálkozások, a hajlatok, a csattanó formafeszülések, szívet melengető, jó ízű, forró pikantériák lelkesítő férförömökről szólnak*”.⁴ Talán nem számított P. Szűcsnek már ez elég „popos” húzásnak, vagy csak nem törődött vele, de Fajó a körből származó íves formavilág és érzéki színek kombinálásával, félreérthetetlenül utal a női idomokra, amely épp a zöld rés hatására lesz könnyen felismerhető.*

3. Fajó János a *Zöld rés* című képeinek festése közben. Budapest, 1989. február 1. MTI, Fotó: Pintér Márta

FÖLDES LÉNA

¹ idézetet ld. Mezei Ottó: Csend és kiállítás. In: Élet és Irodalom 1990. január 16., 13.
² „Narancssárga és rózsaszín. Ez a színpárosítás olyan kínos, mintha körömrészelés közben selyempapírt lengetne a hajszáritó. Mintha vizes gyapjúruha keményített taftbéllel simulna a kiizzadt testre. Mintha a kávéfőzőbetét égett gumiszaga keveredne a paradicsomos káposzta illatával. Egyszóval: iszonyatos”. P. Szűcs Julianna: Héja a labirynthban. Fajó János retrospektív kiállítása a Múcsarnokban. In: *Népszabadság* 1990. február 1., 9.
³ I.m.
⁴ Hajós Ágnes: Fajó János retrospektív kiállítása. Múcsarnok, Budapest, 1990.